

A.N. Groenewegen

PR No. 20-85

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
CHAMPIGNONTEELT IN NEDERLAND OVER 1985**

Maart 1987

Landbouw-Economisch Instituut

Afdeling Tuinbouw

REFERRAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE CHAMPIGNONTEELT IN NEDERLAND OVER 1985

Groenewegen, A.N.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut, 1987

36 p., 5 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de bedrijfsresultaten, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De champignonbedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 60.050,-, dat is 14% van de kosten (in 1984 +4% van de kosten).

23% van de bedrijven had een positief resultaat. Het totaal gezinsinkomen (zowel uit bedrijf als buiten bedrijf) bedroeg gemiddeld f 56.730,- per ondernemer (in 1984 f 123.110,-). De ontsparring was f 8.890,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 28.720,- aan eigen middelen ter beschikking. Het vreemd vermogen nam toe met f 41.600,- zodat totaal f 70.320,- aan middelen beschikbaar kwam. Op leningen o/g werd f 29.160,- afgelost en de bruto-investeringen minus WIR-premie bedroegen f 47.860,- (in 1984 f 53.340,-). De totale bezittingen bedroegen f 725.590,- per bedrijf, deze werden gemiddeld met 57% eigen vermogen gefinancierd.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Champignonteelt/Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

Blz.

1.	OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1	Doel	5
1.2	De steekproef	5
1.3	De methode	6
1.3.1	Algemeen	6
1.3.2	De bescheiden	7
1.3.3	De berekende kosten en opbrengsten	7
1.3.4	De balans	8
1.3.5	De gebruikte begrippen	8
1.4	De groepering van de bedrijven	9
2.	DE BEDRIJFSUITKOMSTEN	10
2.1	Het grondgebruik, de arbeidsbezetting en het energieverbruik	10
2.2	De bedrijfsresultaten	10
2.2.1	Per bedrijf	10
2.2.2	Per m ² teeltoppervlakte voor champignons	13
2.3	De spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (rentabiliteit)	13
2.4	Vergelijking met het voorafgaande jaar	16
2.5	Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	16
2.6	De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing	17
3.	DE FINANCIERING	18
3.1	De herkomst van de middelen	18
3.2	De besteding van de middelen	18
3.3	De balans	19
3.3.1	Activa	19
3.3.2	Passiva	19
3.4	De afname van het eigen vermogen van 31 december 1984 tot 31 december 1985	19
3.5	De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1985	20
3.6	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	20
3.7	De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	20

INHOUD (vervolg)

Blz.

BIJLAGEN

1.	Grondgebruik over 1985	21
2.	Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1985	22
3.	Bedrijfsresultaten over 1985	23
4.	Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten	24
5.	Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1985	25
6.	Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen	26
7.	Spreiding van de besparing	26
8.	Herkomst van de middelen	27
9.	Besteding van de middelen	28
10.	Balans per 31 december 1985	29
11.	Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1985 en de vermogensvergelijking	30
12.	Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1985	31
13.	Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn	32
14.	Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	33
15.	Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) over de jaren 1982 t/m 1985	34
16.	Herkomst en besteding van de middelen en de balansen over de jaren 1982 t/m 1985	35

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. boomkwekerij;
8. bloembollenteelt.

Van de onder 1 t/m 6 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het betreffende boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". Deze publikatie verschijnt ca. 9 maanden na afsluitdatum van het boekjaar. De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter en zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De steekproeven ten behoeve van dit onderzoek worden eenmaal in de vijf jaar vernieuwd en tussentijds bijgesteld. De steekproef van de champignonteelt in Nederland is m.i.v. het boekjaar 1984 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1982.

De populatie - waaruit de steekproef voor de champignonteelt is samengesteld - heeft betrekking op bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;
- b. met een bedrijfsomvang van 70 sbe en meer;
- c. waarvan 60% en meer van de sbe betrekking heeft op de champignonteelt.

Aan deze criteria voldeden 663 bedrijven met een teeltoppervlakte champignons van 6445 are.

De bedrijven zijn met drie verschillende steekproefpercentages in de steekproef vertegenwoordigd, te weten:

- a. 3,7% voor bedrijven met 70-160 sbe;
- b. 6,7% voor bedrijven met 160-340 sbe;
- c. 16,7% voor bedrijven met 340 sbe en meer.

Hieruit blijkt dat de "grote" bedrijven sterker in de steekproef zijn vertegenwoordigd dan de "kleine" bedrijven 1). Bij de vaststelling van voornoemde steekproefpercentages is er rekening mee gehouden dat bij de werving niet alle bedrijven geschikt zouden zijn. Vanuit de Landbouwtelling zijn niet alle kenmerken van het bedrijf af te lezen, waardoor een aantal bedrijven niet in het onderzoek kon worden betrokken. Als ongeschikte bedrijven voor het onderzoek werden aangemerkt:

- a. bedrijven die gemengd waren met andere takken van bedrijf of beroep;
- b. bedrijven die niet meer in produktie zijn;
- c. bedrijven die te veel handel hadden;

Uiteindelijk konden in het boekjaar 1985 40 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze 40 bedrijven vertegenwoordigen een populatie van 495 bedrijven met een teeltoppervlakte champignons van 5951 are 2). De landelijke teeltoppervlakte champignons bedroeg in 1985 8100 are. Met dit onderzoek wordt hiervan 73% gerepresenteerd.

1.3 De methode

1.3.1 Algemeen

Voor alle deelnemende bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld, dit betekent dat de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd en toegevoegd aan de kosten. Eveneens zijn onder de kosten opgenomen de - op bedrijfseconomische basis - berekende afschrijving op de duurzame slij-

- 1) Op eerstgenoemde bedrijven is de bijdrage aan de totale produktie veel groter dan van laatstgenoemde bedrijven. Ervan uitgaande dat slechts een beperkt aantal bedrijven per tak van tuinbouw in het onderzoek kan worden opgenomen, wordt door deze werkwijze de betrouwbaarheid van de cijfers vergroot. Rekenkundig zijn de verschillen in de steekproefpercentages geëlimineerd door voor elk steekproefpercentage een wegingsfactor vast te stellen. De wegingsfactor is gelijk aan 100 gedeeld door het steekproefpercentage.
- 2) De populatie waarop deze steekproef is gebaseerd is beschreven in LEI-publikatie "Mededeling 311".

tende produktiemiddelen en de rente over het geïnvesteerde vermogen. De uitkomsten van dit onderzoek zijn niet te vergelijken met de inkomens en vermogens die op basis van de fiscale wetgeving worden vastgesteld.

Bij de vaststelling van de nieuwwaarde van de duurzame slijtende produktiemiddelen is rekening gehouden met de aanspraak 1) op WIR-premie. Dit betekent dat de bedrijfseconomische waarde van alle duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus de aanspraak op WIR-premie. Dit geldt ook voor de berekende aanwas, de afschrijving en de rente m.b.t. de duurzame slijtende produktiemiddelen.

34% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.3.2 De bescheiden

De betaalde kosten en de ontvangen opbrengsten zijn voor een groot deel ontleend aan de kas- en bankbescheiden, de loonstaten en de rekeningen van toeleveringsbedrijven of anderen die diensten hebben verleend. Dit geldt eveneens voor investeringen in duurzame produktiemiddelen, het aantrekken of aflossen van vreemd vermogen, het ontvangen van subsidies, enz. Bij de veilingen werden - voor een deel van de bedrijven - informatie verkregen over de bruto-veilingomzet, de veilingkosten en voor zover mogelijk ook een opgave van de kwantitatieve opbrengsten.

1.3.3 De berekende kosten en opbrengsten

De afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde minus aanspraak op WIR-premie waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.

De rente over het geïnvesteerd vermogen is bepaald op 6,50% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en de normale behoefte aan vlottende middelen waarover respectievelijk 2,50% en 7,50% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 2) is de som van: de waarde van de grond; de economische boekwaarde

- 1) Onder aanspraak op WIR-premie is verstaan de basispremie en de gemiddelde kleinschaligheidstoeslag. Deze bedroeg in 1985 voor gebouwen, glasopstanden en vaste installaties 17% en voor overige duurzame slijtende produktiemiddelen 18%.
- 2) Deze investeringen omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlot-
tende middelen.

De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsle-
den zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen ver-
richte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis
(incl. het werkgeversdeel in de sociale lasten) gewaardeerd.

De kosten van plantopstanden zijn in het jaar van aanplant
onder de kosten opgenomen. Een groot deel van dit bedrag is te-
gengeboekt onder de opbrengsten op de rekening: "aanwas vaste
plantopstanden". Dit bedrag wordt verdeeld over de produktieve
periode van de plantopstand. De bedragen per jaar zijn onder de
kosten opgenomen op de rekening: "afschrijving vaste plantop-
stand". Bij de vaststelling van deze normen is rekening gehouden
met de aanspraak op WIR-premie op de zogenaamde "insteekkosten".

Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbreng-
sten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor
leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt
derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag
dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst.

1.3.4 De balans

De grond is gewaardeerd op f 36.750,- tot f 52.500,- per
hectare.

De duurzame slijtende produktiemiddelen zijn geactiveerd
tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde minus aanspraak
op WIR-premie. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve
van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.

De woonhuizen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis
van de herbouwwaarde.

Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt
van stichtingskostenberekeningen van het LEI. In de balansen zijn
ook de privé-bezittingen opgenomen. Met de vordering van WIR-
premie is rekening gehouden.

Het totale vreemde vermogen is onderscheiden in: vreemd ver-
mogen op lange termijn en vreemd vermogen op korte termijn. Wat
de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te be-
talen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke
belastingen zijn niet opgenomen.

1.3.5 De gebruikte begrippen

Netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten

Het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten is
zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uit-
drukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is
het totale netto-bedrijfsresultaat van alle bedrijven van een
groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die be-
drijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze

deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per mensjaar

De arbeidsopbrengst per mensjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht samen als inkomen is genoten. Het is de som van netto-bedrijfsresultaat en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per mensjaar.

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- Arbeidsopbrengst van de ondernemer: netto-bedrijfsresultaat vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.
- Ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente alsmede de in 1985 ontvangen rentesubsidie.
- Gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden.
- Totaal gezinsinkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten het bedrijf.
- Besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf: totaal gezinsinkomen verminderd met de persoonlijke belastingen en de premies voor de volksverzekering.
- Gezinsbestedingen: de som van premies vrijwillige verzekeringen, het betaald loon voor meewerkende gezinsleden en de overige gezinsbestedingen.
- Besparing: het verschil tussen het besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf en de gezinsbestedingen.

1.4 De groepering van de bedrijven

In deze publikatie zijn de gegevens opgenomen van 40 deelnemende champignonbedrijven. Door het geringe aantal bedrijven konden deze niet nader worden onderscheiden.

In de bijlagen 15 en 16 zijn gegevens opgenomen van alle deelnemende champignonbedrijven in de jaren 1982 t/m 1985.

2. De bedrijfsuitkomsten

2.1 Het grondgebruik, de arbeidsbezetting en het energieverbruik

De champignonbedrijven hadden gemiddeld 207 are grond in gebruik. De teeltoppervlakte t.b.v. de champignons was gemiddeld 1.202 m² per bedrijf; op deze oppervlakte werden in 1985 gemiddeld 4,7 champignonteelten uitgevoerd.

De spreiding van de gemiddelde teeltoppervlakte voor champignons in m² was als volgt:

14%	van de bedrijven met minder dan 600 m ²
50%	van de bedrijven met 600 - 1000 m ²
22%	van de bedrijven met 1000 - 2000 m ²
14%	van de bedrijven met meer dan 2000 m ²

De arbeidsbezetting was op het gemiddelde champignonbedrijf 4,39 mensjaar nl. 2,17 mensjaar arbeid van ondernemers en gezinsleden (waarvan echtgenotes 0,46 mensjaar) en 2,22 mensjaar arbeid van personeel; 46% van de werkzaamheden van het personeel zijn uitgevoerd door medewerkers met een vast dienstverband. Het gemiddelde kwantitatieve verbruik van energie is opgenomen in bijlage 2. Het blijkt dat er gemiddeld 27.300 m³ gas, 10.800 liter HBO I en 51.400 KWH electriciteit is verbruikt. Een uitvoerig beeld van het grondgebruik geeft bijlage 1. De arbeidsbezetting en het energieverbruik zijn opgenomen in bijlage 2.

2.2 De bedrijfsresultaten

2.2.1 Per bedrijf

Voor de champignonbedrijven werd gemiddeld een negatief resultaat berekend van f 60.050,- per bedrijf, dat is 14% van de kosten. (In 1984 +4% van de kosten). De produktie van champignons bedroeg gemiddeld 148 ton per bedrijf: de gemiddelde prijs f 2,36 (1984: f 3,02) per kilo.

Het lage prijspeil van de champignons in 1985 en de geringe kostenstijging (4%) veroorzaakten ondanks een hogere produktie een rentabiliteitsdaling van 18 punten. (+4% in 1984 tot -14% in 1985, zie tabel 2.1 en bijlage 3).

De arbeidskosten van de ondernemers, de gezinsleden en het vreemde personeel maakten samen voor 37% en de afschrijving en rente voor 16% deel uit van de totale kosten.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het netto-bedrijfsresultaat verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 17.450,- per ondernemer (in 1984 f 81.200,-). Bij de bere-

kening van o.a. de arbeidsopbrengst van de ondernemer kan het voorkomen dat extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk beïnvloeden; het gevolg is dat het aantal ondernemers met een arbeidsopbrengst onder het gemiddelde groter is dan het aantal boven het gemiddelde. Ter vergelijking is daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane" 1) groep van ondernemers gegeven. Het mediaan-gemiddelde bedroeg f 21.620,- (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40	
Aantal sbe	330	
Aantal teelten (gemiddeld per bedrijf)	4,7	
Champignons (teeltoppervlakte)	1202 m ²	
Productie van champignons	147.769 kg	
Gem. prijs per kg (excl. omzetbelasting)	2,36 gld.	
Arbeidsbezetting in mensjaren	4,39	
Geïnvesteed vermogen per 1 januari 1985	386.000	
Kosten:		in %
Arbeidskosten	157.780	37
Rente en afschrijving	68.850	16
Compost, broed en dekgrond	98.890	23
Energie	32.200	7
Afleveringskosten	20.240	5
Overige kosten	49.970	12
	Totale kosten	427.930 100
Opbrengsten		
Champignons	357.980	97
Overige opbrengsten	9.900	3
	Totale opbrengsten	367.880 100
Netto-bedrijfsresultaat	-60.050	
Idem in % van de kosten	-14	
Arbeidsopbrengst van de ondernemer:		
per ondernemer	17.450	
mediaan gemiddelde	21.620	

- 1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

Tabel 2.2 Spreiding van kosten en opbrengsten per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per kosten- en opbrengsten-klasse in %)

Kosten per m2 in gld.	Opbrengsten per m2 in gld.										To-taal
	150,-	200,-	250,-	300,-	350,-	400,-	450,-	500,-	en meer		
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
150,- - 200,-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
200,- - 250,-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
250,- - 300,-	3	12	2	3	3	-	-	-	-	23	
300,- - 350,-	3	3	4	6	7	-	-	-	-	23	
350,- - 400,-	5	3	10	10	-	-	-	-	-	28	
400,- - 450,-	-	-	-	-	7	4	-	-	-	11	
450,- - 500,-	-	-	-	-	1	-	6	1	-	8	
500,- en meer	-	-	-	-	3	-	4	-	-	7	
Totaal	11	18	19	19	18	4	10	1	100		
Gem. aantal teelten	3,9	4,3	4,8	4,4	5,3	5,9	5,2	5,8	4,7		
Gem. % sbe champignons	100	99	99	97	97	100	78	100	96		

N.B. De cijfers onder de diagonale lijn betreffen percentages verliesgevende bedrijven.

2.2.2 Per m2 teeltoppervlakte voor champignons

Uitgedrukt per m2 teeltoppervlakte bedroegen de gemiddelde kosten f 356,- en de opbrengsten f 306,-. De spreiding van deze cijfers per m2 is groot. De kosten variëren van f 253,- tot f 582,-, de opbrengsten van f 159,- tot f 520,- per m2. De procentuele verdeling van het aantal bedrijven over klassen van kosten en opbrengsten is in tabel 2.2 opgenomen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alle kosten en opbrengsten zijn toegerekend aan de champignonteeft. De 23% winstgevende bedrijven - die boven de diagonale lijn zijn aangegeven - hadden een hogere opbrengst dan f 250,- per m2. In de klassen met een lagere opbrengst dan f 250,- kwamen geen winstgevende bedrijven voor.

Het netto-bedrijfsresultaat bedroeg in 1985 negatief f 50,- per m2.

De spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in dat jaar varieerde van -f 222,- per m2 tot +f 30,- per m2 (tabel 2.3).

Tabel 2.3 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat per m2 teeltoppervlakte (aantal bedrijven per klasse in %)

		1985
Netto-bedrijfsresultaat per m2 teeltoppervlakte		%
Negatief	f 150,- en meer	5
	f 150,- - f 100,-	20
	f 100,- - f 75,-	15
	f 75,- - f 50,-	8
	f 50,- - f 25,-	16
	f 25,- - f 0,-	13
Totaal negatief		<u>77</u>
Positief	f 0,- - f 25,-	20
	f 25,- - f 50,-	3
Totaal positief		<u>23</u>

2.3 De spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (rentabiliteit)

Wanneer we het netto-bedrijfsresultaat bezien als een percentage van de kosten, blijken de verschillen groot te zijn (zie bijlage 4). Van de deelnemende bedrijven had 23% een positieve rentabiliteit. Deze groep van winstgevende bedrijven nam gezamenlijk 30% van de totale produktiewaarde voor zijn rekening. Van de resterende 77% van de bedrijven had 35% een negatieve rentabiliteit van 1 tot 20%; 37% van de bedrijven had een verlies van 20

tot 40% en 5% van de bedrijven een verlies van 40% en meer.

De spreiding van de rentabiliteit is per bedrijfsgrootteklasse - met een onderverdeling naar het verbruik van verse- en doorgroeide compost - opgenomen in tabel 2.4. Het blijkt dat 1/3 deel van de 22% bedrijven die doorgroeide compost hebben verbruikt een positief resultaat had. Het verbruik van doorgroeide compost komt het meest voor op de bedrijven met een bedrijfsomvang van 240 sbe en meer, de relatief grote bedrijven. Van deze 39% "grote" bedrijven had 1/3 deel een positieve rentabiliteit.

2.4 Vergelijking met het voorafgaande jaar

Een vergelijking met de uitkomsten over 1984, op basis van 40 bedrijven die beide jaren aan het onderzoek deelnamen, laat o.m. het volgende zien (tabel 2.5)

Uit de gegevens van voornoemde 40 bedrijven blijkt:

- dat de oppervlakte met champignons met 7,1% is toegenomen;
- dat de arbeidsbezetting met 3,5% is toegenomen, per m² champignons gedaald met 3,3%;
- dat de kosten per bedrijf zijn gestegen met 4,4%, per m² champignons gedaald met 2,6%;
- dat de opbrengsten met 14,4% zijn afgenomen, per m² champignons met 20,1%;
- dat de bruto-investeringen (vóór aftrek van WIR-premie) zijn gedaald van f 64.880,- in 1984 naar f 58.550,- in 1985.

De gemiddelde rentabiliteit van de champignonbedrijven in Nederland daalde met 19 punten, ofwel van +5% in 1984 tot -14% in 1985.

2.5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het netto-bedrijfsresultaat en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 17.450,- (in 1984 f 81.200,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de rentesubsidie - bedroeg gemiddeld f 23.730,- (in 1984 f 87.130,-).

Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - werd op f 40.340,- becijferd (in 1984 f 106.950,-).

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 16.390,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning, welke gesteld is op 6% van de boekwaarde van de woning, het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaal gezinsinkomen (zowel uit bedrijf als buiten bedrijf) bedroeg gemiddeld f 56.730,- (in 1984 f 123.110,-) per ondernemer.

Het besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf - dat is het totaal gezinsinkomen verminderd met de persoonlijke belastingen en de premies voor de volksverzekeringen bedroeg f 40.910,-

De gezinsbestedingen waren gemiddeld f 49.800,-. Dit heeft tot een ontsparring geleid van f 8.890,- (in 1984 een besparing van f 57.130,-)

2.6 De spreiding van de arbeidsopbrengsten, het inkomen en de besparing

De spreiding in de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalinkomen is opgenomen in bijlage 6. Het blijkt dat 69% van de ondernemers een positieve arbeidsopbrengst had; 57% van de ondernemers had een arbeidsopbrengst hoger dan f 15.000,- en 35% hoger dan f 45.000,- (arbeidskosten voor een volwaardige arbeidskracht van 27 jaar en ouder is f 47.800,- in 1985). De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (31%) hebben een bedrijfsverlies (negatief netto-bedrijfsresultaat) dat hoger was dan de gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer.

Van het totaal-gezinsinkomen gemiddeld f 56.730,- per ondernemer had 78% een totaal gezinsinkomen hoger dan f 30.000,-, 42% hoger dan f 60.000,- en 20% hoger dan f 120.000,- (zie bijlage 6). Van de ondernemers had 14% een negatief totaal-gezinsinkomen.

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 45% van de ondernemers heeft bespaard 55% van de ondernemers heeft ontspaard. 20% had een besparing groter dan f 30.000,- en 6% groter dan f 60.000,-.

Tabel 2.4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten (aantal bedrijven per rentabiliteits- en sbe-klasse in procenten)

	Indeling op basis van sbe											
	Alle bedrijven				waarvan bedrijven met							
	70 - 180 sbe		180 - 240 sbe		240 sbe en meer		70 - 180 sbe		180 - 240 sbe		240 sbe en meer	
Aantal bedrijven	%	door- groei- compost	%	door- groei- compost	%	door- groei- compost	%	door- groei- compost	%	door- groei- compost	%	door- groei- compost
Rentabiliteitsklasse												
Negatief												
40 en meer	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30 - 20	14	-	-	-	11	-	-	-	3	-	-	-
20 - 10	9	8	-	3	6	3	5	-	6	5	-	3
10 - 0	18	3	4	-	11	-	-	-	3	3	-	1
Totaal verliesgevend	12	4	3	-	3	3	3	6	6	1		
	62	15	16	-	28	6	18	9				
Positief												
0 - 10	13	7	5	-	6	-	-	2	7	-		
10 - 20	3	-	-	-	-	-	-	3	-	-		
Totaal winstgevend	16	7	5	-	6	-	-	5	7	-		
	78	22	21	-	34	6	23	16				

Tabel 2.5 Bedrijfsresultaten 1985 in vergelijking met die van 1984 van de champignonteelt in Nederland (gemiddeld per bedrijf)

	1984	1985	Mutaties t.o.v. 1984		
			totaal w.v.	volume w.v.	prijs
Aantal steekproefbedrijven	40	40			
Aantal bedrijven dat door de steekproef is vertegenwoordigd	495	495			
Champignons (teeltopp. in m ²)	1122	1202			
Arbeidsbezetting (mensjaren)	4,24	4,39			
Kosten					
Arbeid	149.920	157.780	+ 5,2%	+4,8%	+ 0,4%
Afschrijving	44.110	45.420	+ 3,0%	+1,4%	+ 1,6%
Rente 1)	23.780	23.440	- 1,4%	+3,5%	- 4,8%
Gas en stookolie	19.410	21.590	+11,2%	+8,5%	+ 2,5%
Electra	9.390	10.600	+12,9%	+9,4%	+ 3,2%
Materialen	103.740	110.590	+ 6,6%	+4,6%	+ 1,9%
Afleveringskosten	20.710	20.240	- 2,3%	+6,2%	- 8,0%
Overige kosten	38.870	38.270	- 1,5%	-3,5%	+ 2,0%
Totale kosten	409.930	427.930	+ 4,4%	+3,9%	+ 0,5%
Opbrengsten					
Champignons	419.790	357.990	-14,7%	-9,1%	-21,8%
Overige opbrengsten	10.000	9.890	- 1,1%		
Totale opbrengsten	429.790	367.880	-14,4%		
Netto-bedrijfsresultaat	19.860	-60.050			
Idem in % van de kosten	5	-14			

1) Voor het boekjaar 1985 zijn de volgende rentetarieven gebruikt: 2,5% voor de grond (in 1984: 2,5%); 6,5% voor de duurzame slijtende produktiemiddelen (in 1984: 7%); 7,5% voor de normale behoefte aan vlottende middelen (in 1984: 8,5%).

3. De financiering

3.1 De herkomst van de middelen

Zoals eerder vermeld waren de besparingen in 1985 voor de champignonbedrijven negatief, te weten f 10.280,- per bedrijf (in par. 2.5 zijn de besparingen per ondernemer vermeld). De afschrijvingen op de duurzame produktiemiddelen bedroegen f 45.410,- daardoor kwamen de afschrijvingen en de besparingen in 1985 uit op f 35.130,- (in 1984 f 105.660,-). De overige vermogensmutaties o.a. erfenissen en schenkingen, boekwinsten of verliezen bij desinvesteringen, betaalde premies voor levensverzekeringen e.d. en de vermogenssubsidies bedroegen samen -f 6.410,-. Toevoeging van dit bedrag aan de afschrijvingen en de besparingen leverde een totaal beschikbaar bedrag aan eigen middelen op van f 28.720,- (in 1984 f 109.050,-).

Het vreemde vermogen nam toe met f 41.600,- (w.v. f 20.640,- door nieuwe leningen o/g op lange termijn) zodat totaal f 70.320,- aan middelen ter beschikking kwam (zie bijlage 8). De aflossingen op leningen o/g zijn m.i.v. het boekjaar 1983 onder de "besteding van de middelen" opgenomen.

3.2 De besteding van de middelen

Van de beschikbaar gekomen middelen werd in 1985 gemiddeld f 29.160,- afgelost op het vreemde vermogen op lange termijn (exclusief de kredieten van banken) dat is 12,3% van de stand per 1 januari 1985 (zie bijlage 9).

Per bedrijf werd in 1985 f 47.860,- in duurzame produktiemiddelen geïnvesteerd 1) (in 1984 f 53.340,-). De spreiding van de bruto-investering is groot. Er zijn bedrijven (5%) die niet hebben geïnvesteerd en bedrijven (23%) die voor f 40.000,- en meer hebben geïnvesteerd. Laatstgenoemde bedrijven namen 74% van de totale investeringen van de onderzochte bedrijven voor hun rekening.

De overige produktiemiddelen (veldinventaris, materialen en vooruitbetaalde kosten) namen toe met f 790,-

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten het bedrijf bedroegen gemiddeld f 6.070,- te weten:

a.	netto-investeringen in woningen	+ f 2.170,-
b.	deelname veiling e.d.	+ f 2.170,-
c.	leningen o/g	- f 380,-
d.	overige beleggingen	+ f 2.110,-
		+ f 6.070,-
		=====

- 1) Dit is na aftrek van de aanspraak op WIR-basispremie en KST, zijnde f 10.690,-.

De liquiditeiten (voorraad produkt, vorderingen, effecten en geldmiddelen) namen - mede als gevolg van de lage rentabiliteit - af met f 13.550,- (in 1984 toe met f 36.380,-).

3.3 De balans

3.3.1 Activa

De totale bezittingen van de ondernemers op de champignon-bedrijven werden per 31 december 1985 becijferd op f 725.590,-, gemiddeld per bedrijf.

Hiervan had f 355.450,- (49%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 23.440,- (3%) op overige produktiemiddelen en f 240.870,- (33%) op overige bezittingen (waaronder de woningen voor f 209.400,-). De resterende f 105.830,- (15%) had betrekking op de liquiditeiten (zie bijlage 10).

3.3.2 Passiva

Het vreemde vermogen is gespecificeerd in bijlage 11. Het vreemde vermogen bedroeg per 31 december 1985 f 308.850,-, dat is 43% van het totale vermogen.

Van het vreemde vermogen op lange termijn is 92% door de Rabobank verstrekt.

3.4 De afname van het eigen vermogen van 31 december 1984 tot 31 december 1985

Voor het gemiddelde bedrijf daalde het eigen vermogen van f 420.870,- per 31 december 1984 tot f 416.740,- per 31 december 1985 als gevolg van:

a.	correcties op de balans 31-12-1984	- f 3.650,-
b.	herwaardering a.g.v. prijswijziging	+ f 18.410,-
c.	correctie a.g.v. wijziging in de keuze regeling betreffende omzetbelasting	- f 3.190,-
d.	toe- en uittreding van firmanten	+ f 990,-
e.	besparing	- f 10.280,-
f.	overige mutaties in het eigen vermogen 1)	- f 6.410,-
g.	mutatie in het eigen vermogen	- f 16.690,-
	Totaal	- f 4.130,-
		=====

1) Zijn in bijlage 8 gespecificeerd

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaalvermogen) bedroeg gemiddeld per:

31 december 1984 58,6%

1 januari 1985 59,4% (na herwaardering en correcties)

31 december 1985 57,4%

De solvabiliteit per 31 december 1985 was 1,2% lager t.o.v. 31 december 1984. Deze 1,2% is de som van:

a.	herwaardering a.g.v. prijsstijging, correcties enz.	+ 0,8%
b.	mutatie eigen vermogen	- 1,0%
c.	mutatie vreemd vermogen	- 1,0%
	Totaal	- 1,2%

3.5 De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1985

In bijlage 12 is de spreiding van de solvabiliteit opgenomen. 5% van de bedrijven had een negatieve solvabiliteit, 25% van 0 tot 40%, 24% van 40 tot 80% en 46% van de bedrijven hoger dan 80%.

3.6 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn

Voor het gemiddelde champignonbedrijf was het saldo van de aanwezige middelen en schulden op korte termijn f 88.710,- dat is 21% van de kosten (zie bijlage 13).

3.7 De spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen per 31 december 1985. Voor het gemiddelde champignonbedrijf was de voorraad middelen - per 31 december 1985 - 21% (van de kosten) hoger dan het vreemde vermogen op korte termijn. De spreiding is groot, deze varieert van -17% tot 120%.

Van de bedrijven had 16% een hoger saldo van 40% van de jaarkosten, 13% van 20 tot 40% van de jaarkosten en 69% van 0 tot 20% (zie bijlage 14). Bij 2% van de bedrijven was het vreemde vermogen op korte termijn hoger dan de aanwezige middelen.

Bijlagen

Bijlage 1 Grondgebruik over 1985 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Aantal sbe	330
Aantal teelten (gem. per bedrijf)	4,7
	m2
Champignongebouw(en)	1374
Champignons (teeltoppervl.)	1202
Opengrondstuinbouw:	
groente	661
fruit	195
overige produkten	469
braakland	89
Totaal tuinbouw	2788
Akkerbouw en grasland	9454
Verhuurd	4924
Erf, blijvende paden	3526
Totaal kadastrale oppervl.	20692
waarvan eigendom	19258

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1985 (gemidd. per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Aantal ondernemers per bedrijf	1.16
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43
Arbeidsbezetting in mensjaren:	
arbeid v/d ondernemer	1.61
arbeid v/d echtgenotes	.46
arbeid v/d overige gezinsleden	.10
arbeid van vast perso- neel	1.03
arbeid van los perso- neel	1.19
Totale arbeidsbezetting	4.39
Energieverbruik:	
gas m3 x 1000	27.3
petroleum lt x 1000	.1
ov. olie lt x 1000	10.7
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	298
Idem in joules x 1.000.000.000	1249
Electriciteit (x 1000 KWH)	51.4

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1985 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Omzet in %	100
Geïnvesteerd vermogen per begin van het boekjaar	386000

KOSTEN

Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	45330
Afschrijving vaste plant- opstand	80
Huur en pacht	950
Rente	23440
Onderhoud	10800
Electriciteit	10600
Gas	13180
Overige energiekosten	8420
Meststoffen	5120
Compost	76590
Broed	7970
Dekgrond	14330
Zaad-plant-en pootgoed	530
Bestrijdingsmiddelen	5180
Overige materialen	870
Veekosten	110
Werk door derden	10020
Afleveringskosten	20240
Autokosten 1)	3280
Arbeid ondernemers	80240
Arbeid echtgenotes	15700
Arbeid ov.gezinsleden	3520
Arbeid personeel	58320
Verlies op debiteuren	10
Overige kosten	13100
TOTALE KOSTEN	427930

OPBRENGSTEN

Fruit	180
Boomkwekerij	590
Champignons	357980
Overige tuinbouwprod.	1630
Mutatie veldinventaris	1300
Akkerbouw en veeteelt	2080
Overige opbrengsten	3980
Aanwas vaste plantopstand	160
Aanwas boomkwekerij	-20
TOTALE OPBRENGSTEN	367880

NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT	-60050
in % van de kosten	-14
in % van het geïnvest. verm.	-16
Arbeidsopbr. per mensjaar	22260

1) Excl. afschrijving en rente

**Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)**

Aantal bedrijven	40
Rentabiliteitsklasse	%
Negatief	
40 en meer	9
40 - 30	14
30 - 20	17
20 - 10	21
10 - 0	<u>16</u>
Totaal verliesgevend	77
Positief	
0 - 10	20
10 - 20	<u>3</u>
Totaal winstgevend	23
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten	
(ongewogen gemiddelde)	-17
Standaardfout	2,7

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1985
(gemiddeld per ondernemer)

Aantal bedrijven	40
Aantal ondernemers	50
Netto-bedrijfsresultaat	-51910
Handenarbeid v.d. ondernemer	69360
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	17450
Berekende rente +	20270
Ontvangen rente +	540
Betaalde rente -	16020
Saldo	4790
Rentesubsidie	1490
Ondernemersinkomen	23730
Handenarbeid echtgenote	13570
Handenarb. overige gezinsl.	3040
Tot. Handenarb. gezinsleden	16610
Gezinsinkomen uit bedrijf	40340
Inkomen buiten het bedrijf	16390
Totaal gezinsinkomen	56730
Af: Persoonlijke belastingen	7600
Premies voor volksverzek.	8220
Totaal van belast. en premies	15820
Besteedb. ink. gezin en bedr	40910
Af: Premie vrijw. verzekering	5920
Betaald loon gezinsleden	1000
Overige gezinsbestedingen	42880
Totaal van gezinsbestedingen	49800
Besparing	-8890
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf	
Positief	
Huurwaarde woning(en)	8890
Huren buiten bedrijf	1180
Rente buiten bedrijf	3190
Uikering volksverzekeringen	5650
Inkomen uit arbeid	4170
Overige baten	660
Totaal positief	23740
Negatief	
Afschrijving woning(en)	3560
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	930
Rente prive-leningen	2830
Overige lasten	40
Totaal negatief	7360
Inkomen buiten bedrijf	16380

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaalgezinsinkomen (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

	Arbeidsopbrengst	Ondernemersinkomen	Totaalgezinsinkomen
Aantal bedrijven	40	40	40
Aantal ondernemers	50	50	50
	%	%	%
- f 30.000,- en meer	10	12	2
- f 30.000,- - - f 15.000,-	6	1	3
- f 15.000,- - - f 0,-	15	14	4
f 0,- - - f 15.000,-	12	15	6
f 15.000,- - - f 30.000,-	11	13	7
f 30.000,- - - f 45.000,-	11	8	19
f 45.000,- - - f 60.000,-	16	7	17
f 60.000,- - - f 90.000,-	16	20	12
f 90.000,- - - f 120.000,-	1	8	6
f 120.000,- en meer	2	2	24
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
	===	===	===

Bijlage 7 Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	40
Aantal ondernemers	50
Besparingsklasse	%
Negatief	
f 60.000,- en meer	8
f 45.000,- - - f 60.000,-	3
f 30.000,- - - f 45.000,-	11
f 30.000,- - - f 15.000,-	12
f 15.000,- - - f 0,-	21
Totaal negatief	55
	==
Positief	
f 0,- - - f 15.000,-	10
f 15.000,- - - f 30.000,-	15
f 30.000,- - - f 45.000,-	6
f 45.000,- - - f 60.000,-	10
f 60.000,- en meer	4
Totaal positief	45
	==

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Afschrijving duurzame produktiemiddelen	45330
Afschrijving vaste plantopst	80
Totaal van afschrijvingen	45410
Besparingen	-10280
Totaal van afschrijvingen en besparingen	35130
Erfenissen en schenkingen	2520
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	240
Koerswinsten of -verliezen op effecten	-3960
Betaalde premie levensverzekering ed.	-2590
Uitkering van levensverzek.	40
Vermogenssubsidies: - meer ontvangen dan berekende WIR-premie	-2660
Totaal van vermogenssubs.	-2660
Totaal van eigen middelen	28720
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	20640
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	9930
Totaal op lange termijn	30570
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	11030
Totaal van vreemde middelen	41600
Totaal beschikbare middelen	70320

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Aflossingen op leningen o/g	29160
Bruto investeringen in:	
- grond (in exploitatie)	870
- bedrijfsgebouwen	25440
- verwarmingsinstallaties	4070
- overige installaties	18210
- machines en werktuigen	14180
- plantopstanden	170
- boomkwekerij	-20
- vee	30
- betaling op lopende invest	-5970
- overige inventaris	1570
Bruto investering voor af- trek van WIR-premie	58550
Af: aanspraak op WIR basis- premie en KST	10690
Bruto-investeringen minus WIR-premie	47860
Veldinventaris	1300
Materialen	-320
Vooruitbetaalde kosten	-190
Totaal ov.prod.middelen	790
Woningen	2170
Deelname veiling e.d.	2170
Leningen u/g	-380
Overige beleggingen	2110
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	6070
Voorraad produkt	-20
Vorderingen	-4530
Effecten	2500
Spaarrekeningen	-5350
Kas, bank en postgiro	-6150
Totaal van mutaties en liquiditeiten	-13550
Totaal bestedingen van middelen	70330

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10 Balans per 31 december 1985 (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin v.h.boekjaar	34
Idem per einde boekjaar	33
Duurz.prod,middelen:	
Grond(in exploitatie)	73780
Bedrijfsgebouwen	140100
Verwarmingsinstallaties	19850
Overige installaties	67340
Machines en werktuigen	42500
Plantopstanden	610
Boomkwekerij	400
Vee	260
Bet.op lop.investeringen	1420
Overige inventaris	9190
Totaal	355450
Ov.produktiemiddelen	
Veldinventaris	20900
Voorraad materialen	2180
Vooruitbetaalde kosten	360
Totaal	23440
Liquiditeiten:	
Voorraad produkt	10
Vorderingen	36170
Effecten	17660
Spaarrekeningen e.d.	36790
Kas,lop.rek.banken/giro	15200
Totaal	105830
Overige bezittingen	
Woningen	209400
Deelname veiling e.d.	8970
Leningen u/g	2330
Diversen	20170
Totaal	240870
Totaal activa	725590
Passiva	
Vreemd vermogen	308850
Eigen vermogen	416740
Totaal passiva	725590
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	57

Bijlage 11 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1985 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Vr.vermogen op lange term.	
Leningen van Rabobanken	213110
Leningen van ov.banken	4090
Leningen van familieleden	5650
Leningen van ov.partic.	510
Kredieten Rabobanken	34200
Kredieten ov.banken	5290
Overig	5440
Totaal	268290
Vr.verm. op korte term.	
Te betalen omzet- en loonbel.	3430
Te betalen kosten	24300
Te betalen investeringen	6960
Overig	5870
Totaal	40560
Totaal vreemd vermogen	308850
vr.verm.in % v/h totaalverm.	43
Vermogensvergelijking	
Eigen verm. per 31-12-1984	420870
Corr.o/d balans 31-12-1984	-3650
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling betr.omzetb.	-3190
Toe - en uittreding v.firm.	990
Herw. a.g.v.prijswijziging	18410
Eigen verm. per 1-01-1985	433430
Mut. eigen verm. in 1985	-16690
Eigen vermogen per 31 december 1985	416740

Bijlage 12 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1985 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	40
Solvabiliteitsklasse	%
Negatief	5
0 - 10	9
10 - 20	10
20 - 30	-
30 - 40	6
40 - 50	14
50 - 60	7
60 - 70	1
70 - 80	2
80 - 90	22
90 - 100	<u>24</u>
	100

Eigen vermogen in % van het totaalvermogen	
(ongewogen gemiddelde)	56
Standaardfout	6,2

Bijlage 13 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1985(gemidd. per bedrijf)

Aantal bedrijven	40
Kas, lop. rekeningen banken en postgiro	15210
Spaarrekeningen e.d.	36790
Effecten	17660
Voorraad product en vorderingen	36180
Voorr. materialen e.d.	2540
Veldinventaris	20890
A. Totaal	129270
Te betalen omzet- en loonbelasting	3430
Te betalen kosten	24300
Te betalen investeringen	6960
Overig kort krediet	5870
B. Totaal vr.verm. op korte term.	40560
Saldo (A minus B)	88710
id.in % v/d kosten	21

Bijlage 14 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	40
Liquiditeitsklasse	%
Negatief	
20 - 10% van de jaarkosten	1
10 - 0% van de jaarkosten	<u>1</u>
Totaal negatief	2
Positief	
0 - 10% van de jaarkosten	41
10 - 20% van de jaarkosten	28
20 - 40% van de jaarkosten	13
40 - 60% van de jaarkosten	9
60% en meer van de jaarkosten	<u>7</u>
Totaal positief	<u>98</u>
	100

Bijlage 15 Bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf) en het inkomen, de gezinsbesteding en de besparing (gemiddeld per ondernemer) in de jaren 1982 t/m 1985 1)

	1982	1983	1984	1985
Aantal bedrijven	34	32	41	40
Aantal ondernemers	42	40	47	50
Champignons (teeltopp.)	1071 m2	1180 m2	1104 m2	1202 m2
Aantal teelten (per bedrijf)	4,4	4,5	4,7	4,7
Arb. bezetting in mensjaren	4,27	4,40	4,14	4,39
Kosten	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Arbeidskosten 2)	146,2	158,9	147,1	157,8
Rentekosten	26,4	27,2	24,0	23,4
Afschrijvingen	45,0	48,6	43,6	45,4
Compost, broed en dekgrond	77,3	91,0	90,9	98,9
Overige kosten	<u>75,4</u>	<u>82,1</u>	<u>97,5</u>	<u>102,4</u>
Totale kosten	370,3	407,8	403,1	427,9
Opbrengsten				
Champignons	323,6	333,8	406,5	358,0
Overige opbrengsten	<u>17,5</u>	<u>19,5</u>	<u>11,5</u>	<u>9,9</u>
Totale opbrengsten	341,1	353,3	418,0	367,9
Netto-bedrijfsresultaat	-29,2	-54,5	14,9	-60,0
Idem in % van de kosten	- 8	- 13	4	- 14
Percentage winstgevende bedrijven	15	11	49	23
Inkomen en besparing (per ondernemer)				
Arbeidsopbr. v.d. ondern.	32,4	13,1	81,2	17,5
Ondernemersinkomen	37,5	17,9	87,1	23,7
Gezinsinkomen uit bedrijf	53,1	34,3	107,0	40,3
Totaal gezinsinkomen 3)	74,7	51,2	123,1	56,7
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	62,9	25,3	109,3	40,9
Af: premie vrijw. verzekering	7,4	7,5	7,1	5,9
Betaalde arbeidskosten gezinsleden	1,1	0,9	1,7	1,0
Overige gezinsbestedingen	<u>50,0</u>	<u>50,9</u>	<u>43,4</u>	<u>42,9</u>
Totaal van gezinsbest.	<u>58,5</u>	<u>59,3</u>	<u>52,2</u>	<u>49,8</u>
Besparing	4,4	-34,0	57,1	-8,9
Percentage ondernemers met (positieve) besparing	43	18	77	45

1) Met ingang van 1984 is de steekproef vernieuwd.

2) Minus subsidies.

3) Het totaal gezinsinkomen minus persoonlijke belastingen en premies volksverzekeringen is het besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf.

Bijlage 16 Herkomst en besteding van de middelen en de balansen per 31 december over de jaren 1982 t/m 1985 1)

	1982	1983	1984	1985
Aantal bedrijven	34	32	41	40
Herkomst	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Afschrijvingen	45,0	48,6	43,6	45,4
Besparingen	5,0	-38,9	62,1	-10,3
Totaal van afschr. en besp.	50,0	9,7	105,7	35,1
Ov.mutaties in het eig.verm.	6,5	7,1	3,4	-6,4
Totaal van eigen middelen	56,5	16,7	109,1	28,7
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	p.m.	11,4	24,6	20,6
Mutaties in het ov.vr.verm.	p.m.	9,1	-2,8	21,0
Totaal van beschikbare midd.	p.m.	37,2	130,9	70,3
	=====	=====	=====	=====
Besteding				
Aflossingen op leningen o/g	p.m.	18,3	37,0	29,2
Bruto-investeringen voor aftrek van WIR-premie	60,4	33,7	61,9	58,5
Af: aanspraak op WIR-basis premie en KST	9,0	9,1	8,6	10,7
Bruto-investering minus WIR-premie	51,4	24,6	53,3	47,8
Mutaties in veldinventaris, materialen e.d.	0,6	2,2	2,9	0,8
Netto-invest. en beleggingen buiten het bedrijf	6,4	1,9	1,3	6,1
Mutaties en liquiditeiten	11,3	-9,8	36,4	-13,6
Totale besteding van midd.	p.m.	37,2	130,9	70,3
	=====	=====	=====	=====
Balans per 31 december				
Activa	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.	x 1000 gld.
Duurz. produktiemidd.	335,1	336,1	339,6	355,4
Liquiditeiten, voorraad materialen en veldinvent.	149,2	135,4	136,0	129,3
Overige bezittingen	248,1	247,8	231,2	240,9
Totaal activa	732,4	719,3	706,8	725,6
	=====	=====	=====	=====
Passiva				
Vr. verm. op lange term.	285,0	307,3	263,6	268,3
Vr. verm. op korte term.	25,5	29,0	28,8	40,6
Totaal vreemd vermogen	310,5	336,3	292,4	308,9
Eigen vermogen	421,9	383,0	414,4	416,7
Totaal passiva	732,4	719,3	706,8	725,6
Eigen verm.in % v/h tot.verm.	58	53	59	57
	=====	=====	=====	=====
Liquiditeit op korte termijn				
Liq.,voorr.mater. en veldinv.	149,2	135,4	136,0	129,3
Vr. verm. op korte termijn	25,5	28,9	28,8	40,6
Saldo	123,7	106,5	107,2	88,7
Idem in % v.d. kosten	33	26	27	21
	=====	=====	=====	=====

1) Met ingang van 1984 is de steekproef vernieuwd.

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 20-84 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1984
- No. 17-84 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemteelt onder glas in Nederland over 1984
- No. 16-84 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1984
- No. 15-84 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1984
- No. 19-84 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1984
- No. 23-84 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1984/85
- No. 22-84 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1984 (oogst 1984/85)
- No. 21-84 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1984
- No. 18-85 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1985